

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
Na pol roka 1 > — >
Na štvrt roka — > 80 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo 7 Budapešti
I. ker. Döbrentey-u tica 18.

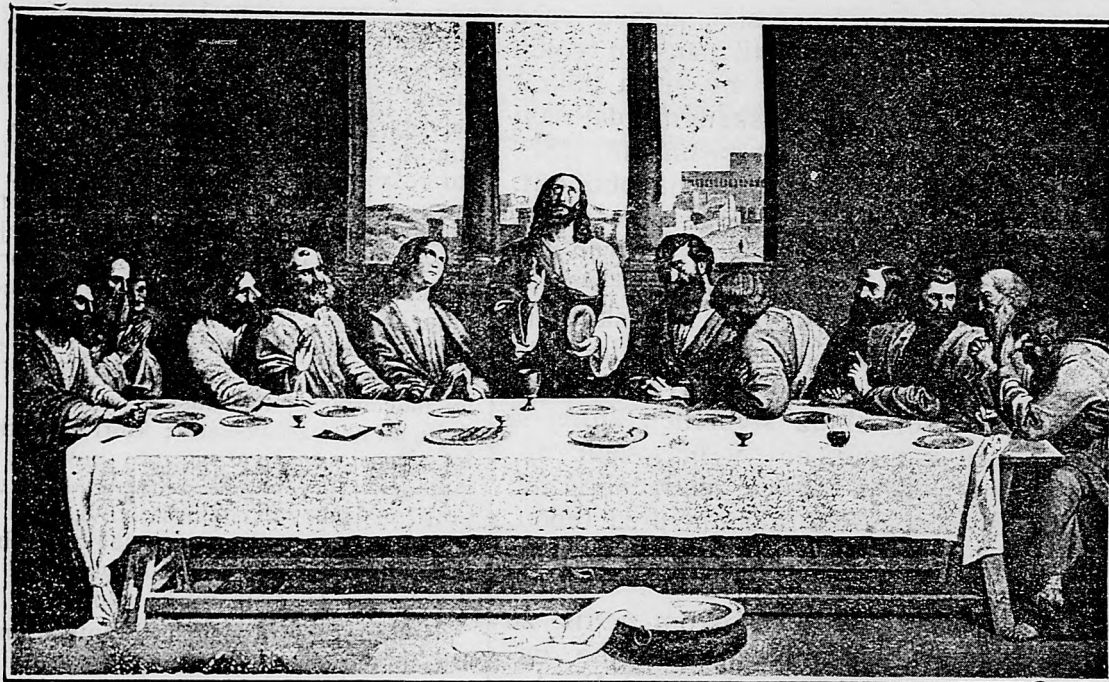
sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Cena jedného 5 stĺpcového riadku je 10 kr.

Božie telo.

Ježiši Kriste, dovoľ mi, prosím pokorne, aby som sa vo velebný sviatok tvojho svätého tela našej duši za pokrm zanechaného, v deň na oslavu Tvojej božskej a ľudskej bytnosti ustanovený, na Teba, jakožto hlasateľa nových myšlienok v tele chodiaceho, a ľudským jazykom mluviaceho rozpamätal, ktorý si sebe za cieľ

sklonil, jako zločinca ťa z mesta do mesta prenasledovali a Tvoje zbičované, uplvané, na kríž pribité presväté telo včul so vzývaním okolo nosíme po celom svete.

Jak nekonečne veľiké potešenie je to tým, ktorým si naložil, aby Teba nasledovali, ktorým si sľúbil, že s nimi ostaneš, ale i to si im predpovedal, že musia pre teba prenasledovanie

Zaôženie prevelebnej sviatosti oltárnej.

vzal zlomiť panstvo blúdiv a na ich rúnoch vystaviť chrám na službu vznešenejších nových myšlienok.

Tvoje náhlady zvíťazily po celom svete, ale Ty si musel umreť. Keď si nové spasenosné myšlienky ohlašoval, nemal si kde hlavu

trpeť! Či nemôžu dôverovať, keď ich i prenasledujú, keď ich i zavrú, že ich myšlienky jednúc tiež zvíťazia? Môžu-li ich prenasledovania odstrašiť, keď vedia, že srdco spasonosných myšlienok treba najprv prepichnúť, a len potom budú prijaté?

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiat široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

Ty si sa ustával o ochranu duší a toľko si činil, koľko len Boh činiť môže, lebo ku pokrmu zachovaných seba samého si zanechal. „Nad toto ktože môže viacej činiť? — Neni možno!“

Nového ducha si vliadol do spoločnosti, ktorý ale duch však ejhľa už zplanel, lebo sa kresťanskými myšlienkami nechoval. Ty si sa stal obeťou vznešeného, až do božstva veľkolepého ciela, nie seba obetovaním, lež úmyselným nedorozumením.

Jak potešiteľné, jak radostné je, že jedon krehky tvoj učedník, šlapaje tvoje nasledujú, tiež nedorozumeniu padol za obeť a včul ochromeným, nevládnym učinény hladí, jak ďalej sa boj vedie, ktorý on s tak šlachetným ohňom započal a pokračoval, aby novým myšlienkam vystavil chrám v srdci jedného národa.

Aby si poistil výsledok tvojho ciela, nie len že si sa obetoval, lež i tvoje sväté telo si zanechal v prevelebnej sviatosti oltárnej. On nič nemôhol zanechať, len svoju oduševnenosť, odhodlanosť a tie malé noviny, ktoré jako učedníci chodia po celej krajine ohlašujú, rozširujú ľudu vykupujúcu myšlienku.

Len na to jedno ťa prosím, jako si seba samého zanechal, aby si poistil panstvo tvojím kresťanským myšlienkam, že by si za pokrm slúžil duším tej myšlienke získaným: daj nám hojnej milosti, aby sme i my naším myšlienkam víťazstvo a trvanlivosť mohli nadobudnúť.

Pane môj, Kriste môj! Znáš moje srdco, tedy nie pre teba, ale pre mojích blížnych pripomínam, že toto — podľa zdania, — až k opovázlivosti smele porovnávanie neni skutkom toho, že v sebe mnoho zakladá, lež je skutkom ľudskej krehkosti. Lebo ačkoľvek je tu reč o boji duše na tvoj obraz stvorenej, ktorej si milosti dať ráčil k tomu, aby v hlasovaní nových myšlienok Teba mohla napodobňovať: preto viem, že ona je len stienom pred tebou. Ale daj prosím ťa, aby ťa mohla jako stien nasledovať.

Oj ty zaiste milostivým okom patíš, že on duševnému a telesnému osudu svojho národa, tvojho ľudu usiluje sa odpomôcť. Neodopri mu tedy tvojej milosti. Podporuj jeho krehkosť, aby získajúc celý národ novým myšlienkam, mohol s jednotiť tvoj ľud v poklone naproti tebe. Oj, s plačom musíme zkusiť, že už i pri provodoch božieho tela kedysi tak slávneho porád lahostajnejšie sa javí povinná poklona naproti tvojmu božstvu.

Poisti výsledok snahe, ktorá sa ustáva na tom, aby k víťazstvu priviedla kresťanské myšlienky a daj nám dožiť to, po čom si s celou horlivosťou duše našej túžime, aby na bu-

dúčno pri provodoch božieho tela od Karpatov až po Jaderské more to znelo po tejto širokej vlasti: Budiž požehnané a velebené od všetkých národov, po všetky časy presväté telo a krv Pána nášeho Ježiša Krista v prevelebnej sviatosti oltárnej!

POLITICKE CHYRY.

Odkrytie „Pešti Napló“-va. Bezpochyby, že nad »Pešti Napló« nikto nemá viacej práva prísne mravne posudzovať, ponevác ten handlerský duch, ktorý to spôsobuje, že »Pešti Napló« za peniaze, podujme službu v jakomkoľvek smere, dáva mu i právo nepodmienene súdiť. A ponevác ho samí obrezaní chlapci píšu, je i veľmi prirodzené, keď svojej mienke nad katolíckymi ustanovizňami vyslovenej zvláštnu závažnosť požaduje, ktorá sa musí prijať, lebo ináč beda! Preto katolícka cirkev sotva môže mať vážnejšej úlohy, jako pozor dávať na to: čo sa ľúbi »Pešti Napló“-vi a čo nie? Avšak bohužiaľ, že cirkev vo svojej nemotornosti neberie dostatočný ohľad na »Pešti Napló« a mnohokrát vyvoláva jeho úsudok. Tak i v svojom čísle na Sv. Ducha prinútený je ten hodný časopis dať výraz svojej bolesti: »Ustanovizne Cirkve i včul sa proti stavajú pôvodnému poslaniu Ducha sv. rozširovaníu pokoja, súzvuku, osvietenosti práva a mravov. Nesmelí jej arcipastieri nevedia zkrotiť poblúdených služebníkov, ktorí miesto lásky nenávisť a pomstvu, miesto poslušnosti naproti zákonu právo protivienia sa, učia, cielom ich stranej snahy je moc, s ktorou po ceste osvetly o sto rokov naspák hodiť sa chystajú štátny život, na kusy potrať národ, na čiastky podeliť spoločnosť.« Tedy všetko toto nie židia páchajú, lež katolíci? Opravdu zaviazaní sme »Pešti Napló“-vu za toto objasnenie! I to je pôvodné poslanie, Duchom Sv. vnuknuté, ktorí neveria v Ducha svätého. Oni hovoria rozumkavo o povolání cirkve sv., ktorí nie sú údami cirkve. Oni hovoria o kresťanskej láske, ktorí so vzteklosťou tej najčiernejšej talmudskej nenávisti všetko prenasledujú, čo neni židovského; ktorí by cirkev vykoreníť ľúbili, ktorí o pápežovi tak hovoria, jako o nejakom kupcovi, ktorý papuče predáva; ktorí tú surovú urážku proti poslancovi a námestníkovi, jeho osoby vykonanú s tlapkáním prijali a toho nemoresného hlupáka, ktorý tú urážku spáchal, ešte povzbudzujú! Oh bezočivá židovská črieda, zišlo by sa vám trochu skromnosti!

Napočatý Koššúth. Františ Šima ablegát v novinách »Szenteši lapok« ostro odsúdil držanie sa Františa Koššútha, najnovějšíeho to blúdného žida v Uhorsku. Ktorý meno a vliv svojho otca neupotrebil na sjednotenie neodvislej strany na dvoje roztrhnutej, lež on by ešte hlbšie dlabal chodník medzi týmito dvoma odstienami. Koššúth na to v »Egyetértés“-e napadol Šimu. Ale tento útok v Senteši veľmi sa znelúbil a neodvislá a 48-ročná strana v Senteši držala zasadnutie, v ktorom Koššútha odsúdiia a Františovi Šima hlasovala dôveru.

Žid Helfi v Segvári. Segvársky okres má židovského ablegáta v osobe Ignáca Helfiho v deň Ducha Sv. navštívil svoj okres, aby počty vydal a toto vydanie počtov rýchlo otvorilo oči segvárcanom. Asiće Helfi v Segvári zostúpil ku notárovi; o notárovi ale i

hájnik segvársky dobre vie, že vždy bol za stránku vlády a posávať za celý svet nebol by prijal Helfiho. A veľmi sa dívajú v Segvári na tú neodvislosť, ktorá na raz uzavrela priateľstvo s notármi a brloh má u kortešov vlády. I Julio Jušth bol tam dolu s Helfim a držal reč, ale tak sa zdá, že ešte vždy mal na jazyku ten sladký mäd toho slávneho prijatia v Rákociach, lebo v reči len raz napadol *ľudovú stranu* a túto započal osôčovať. Na to však i v Segvári pohl sa príval a skákali mu do reči a i tu skoro tak pochodil jako v Rákociach.

Vydanie počtov. Vilem Boda oblegát to segsárdského okresu v budúcu nedelu v obciach Segsárd a Agárd zamýšľa vydávať počty. Pán Boda totiž patrí k tomu zlomku neodvislej strany, ktorý pod vedením Eötvöša a Juštha zaprúc neodvislú zástavu zalieča sa masným hrncom. Jestli sú jeho voličia rozumní ľudia, nenechajú tak vec, lež na otázku ho ľahať budú, a tak s nim vykážu jako driečni rákóčania s Julom Jušthom.

Zadostučenie nunciuovi. Naši katolícki bratia vo Viedni, ľudová strana v Prešporke a v Rábe krásny príklad ukázali, chvála Bohu, započínajú ich nasledovať všade a protešujú proti tomu nevyjadriteľnému surovému útoku, ktorý náš zle vychovaný ministerský predseda pápežskému vyslancovi učinil. Novejšie badinský, ločmáňsky, érténysky, baňsko-bystrický a hornopalanský okres, jako tiež pätikostolské kňazstvo pozdvihli proti tomu svoj hlas a k nunciuovi poslali holdujúci prípis. To je veľmi dobre. Včul nech len nasleduje celá krajina. Urobme jednu slávnú demonstráciu popri vyslancovi nášeho svätého otca a proti kalvínskemu ministerpredsedovi Uhorska.

Falošný prorok.

Erdélyi, minister to pravosúdia na Svätého Ducha dostavil sa do Dunajskej Stredy (Dunaserdahely) a držal reč svojim voličom, ku tým voličom, ktorí naňho nesebecky, bez denného, bez vozného, bez pijatiky a žranice hlasovali 4-ho februára toho roku. Zdravicu povedal na svojho hlavného korteša, na jedného zemského pána, ktorý už všetko premárnil, na hlavného služného, ktorému jedine sa môže poďakovať, že s najnásilnejšou pomocou notárov, berničných úradníkov, obecných richtárov a žandárov, a s vynaložením asi dvacať tisíc zlatých bol vyvolený za ablegáta v dunaserdahelskom okrese. — Podlžní sme to našim čitateľom aby sme trochu posvietili do reči pána ministra.

Pán minister hovorí to, „že tú cirkevnú politiku, ktorá je povolana na to, aby v tejto krajine pokoj, rozvoj tejto krajiny v liberálnom smere založila, tú cirkevnú politiku, ktorá je povolana na to, aby tie trenice medzi tými mnohými vierovyznaniami v tejto krajine za posledních časov sa udavšie vonkoncom odstránila: túto cirkevnú politiku, my (rozumej vládu) sme ku víťazstvu priviedli.“ A s týmto, podľa neho cirkevná politika bude dokončená na celej čiare v svojej úplnej celkosti. — Nuž

ja na to len to poviem, že radnej by ste boli dokonali, občiansky zákonník, aby sudcovia neboli prinútení i po dnes len tak z bachora súdiť jako v Asii medzi divokmi.

Ctený pán minister! my katolíci sme tak presvedčení, že ste vy ešte ďaleko od víťazstva, lebo ešte len príde tá najťažšia vec; prevedenie cirkevnopolitických zákonov. Nezadlho pri uvedení do života vysvitne vaše víťazstvo, že totiž na koľko sa podarí s týmito nešťastivými cirkevnopolitickými zákonmi tie zapričinené, a i od vás uznané náboženské trenice a rozopry medzi jednotlivými vierovyznaniami vonkoncom vyrovať. — Jestli že nám pán minister dokážete, to, že s petroleumom je možno oheň hasiť, vtedy i my uveríme pánu ministrovi to, že oné cirkevnopolitické zákony, ktoré medzi jednotlivými vierovyznaniami vzteklú nenávisť roznieť; tieže túto nenávisť i utišia. Dotial ale nie. Lebo jako neni možno z jedných úst i chladno i teplo fúkať, práve tak ani to neni možno, že čo nenávisť spôsobilo, práve to že by pokoj napravilo. Tvrdenie tedy pána ministra ešte ani potom nemôžeme za vážne pokladať, keď to on svojim svätým presvedčením potvrdzuje, dobre vediac, že ani sväté presvedčenie pána ministra nemôže byť silnejšie, než náboženského príbuzenca Kolomana Tisy, ktorý všetky jestvujúce a nejestvujúce zásady večito na klínce zavesil.

My katolíci máme celkom iné stanovisko naprotivá cirkevno-politickým zákonom, než je stanovisko ostatních vierovyznaní. Lebo, pokým nové cirkevno-politické zákony u protestantov sa točia okolo otázky tej: byť alebo nebyť, a soschýnajú, v otázku o chlebiček, u nás katolíkov tieto zákony urážajú články našej viery, a do nich sa búchajú. A preto my nemôžeme prijať civilné manželstvo. — Jestli že však protestanti a židi to nemôžu pochopiť, aspoň nech nezamýšľajú nám nové náboženské zákony donášať. Čo nám katolíkom s naukou našej sv. cirkve do srdca našich vstěpovali, to odtiaľ viac žiadne iné vierovyznanie alebo mocnosť nevykorení.

A potom, kto to videl, že by pár millionov ľudí iného náboženstva mohlo robiť náboženské zákony deväť millionom katolíkov, menšina väčšine? Alebo či je to snáď tiež učobná sada liberalisma? — Aňo to je sada huncutstva, luhárstva a pokrytstva, ktorými tieto cirkevno-politické zákony vynašli a ich spolu i prehnali protiústavnou cestou a spôsobom ešte i posvätnú osobu kráľovu vlečúc do stránkových zápasov.

Jestli že preto išiel na poklonu pán dekán zo Stredy s cirkevným kurátorom (keď by len

tohoto nebol so sebou vzal ten nešťastník) ku ministromi, aby všetky tieto pravdy ministromi do očí povedal, vtedy jeho návšteva bola by na mieste bývala. Jestli že ale šiel len sa pokloniť ministromi, ktorý sa o katolíckom kňazstve odporne vyslovil, vtedy to veľmi zle urobil, lebo takéto sa držanie katolíckeho kňazstva osmeľuje a mýli našich protestanských a židovských protivníkov, nazdávajúc sa — a nie bez základu, — že odpor a protivenie sa svetenských katolíkov není iným jako očiklamom a rozumkárstvom. A veru v tomto náboženskom boji katolícke kňazstvo by malo odhodlane stáť v prvom rade a tam bojovať a si uznanosť získať; nie ale plazením sa, pretvarovaním a pokrytstvom. Včul je vysvetleno i to a síce od samého pána dekana, že prečo pri poslednej voľbe dekan sa nesrovnával s okresným kňazstvom a že prečo pán dekan nedrží s ľudovou stranou, či nie? Lenže špatná je to vec sa pretvarovať, zvláštne u kňaza, u Kristovho služobníka, hlavne, keď je reč o zastávaní Kristovho náboženstva. Svetskí, aby že ste sa toto nenaučili! Katolícky kňaz, ktorý s prenasledovateľmi a nepriateľmi katolíckeho náboženstva súciť! Či i takýto môže byť? Táto veľká novota utvorí tej najistejši základ jedného nového tisícročného jestvovania našej vlasti, lebo ustanoví pokoj, trpezlivosť, a založí čistú lásku ku blížnemu, — praví ďalej pán minister. I toto je jeho svätým presvedčením. Či očuješ Kolomane Tisa, zas sa odvolávajú na tvoje sväté presvedčenie tvojí príbuzenci, o ktorom si sam vyznal že to vlastne ani nebolo tvojím presvedčením.

No veď, dobrú noc tomu novému tisícročiu, ktoréhožto jestvovanie chcú poistiť týmito novými náboženskými zákonmi!

Či to viete, ctený pán minister, že odkiaľ sa tieto nové náboženské zákony na nás uvalily? Či nie z Francúzska, kde tiež oni ľudia donesli, ktorí kráľa a kráľovnu zofali, kráľovskú rodinu trónu zbavili a na veky vyhnali.

I Ludvik Koššúth bol preplnený novými náboženskými myšlienkami, ktoré z Francúzska k nám sa dostaly; započal verne napodobňovať Francúzov. On však môhol prísť len ku detronizácii, v ostatnom prekazila mu božská prozretelosť.

Následovníci Koššúthovi, totiž liberáli tú nitku v 49-tom pretrhnutú v 94-tom zas znova splietli; a skrze nové náboženské zákony najprv nás katolíkov chcú panujúcemu domu od-cudzíť.

Len že všetko ich figliarstvo darobné bude, lebo medzi následovníkmi Kristovými niet to povstalcov, vraždovníkov a urážateľov kráľa,

darmo sa usilujú toto posledné nám privlastniť židovskými porotníkmi. My katolíci trpezlivo snášame tú ranu, ktorú Pán na nás dopustil jakožto pokutu za naše lahostajné sa chovania naproti našemu vykúpeniu. Ale spolu i silno sa strojíme, aby sme túto ranu od nás a od krajiny ešte za včasu môhli odvrátiť.

Pán minister hovorí o pokoji, o znášateľnosti! Prečože tedy dáva poriadkom zatvárať katolíckych spisovateľov?

Pán minister chce na tie nešťastlivé cirkevno-politické zákony vymysleť, že oni náboženstvo, a lásku ku blížnemu budú rozširovať. Na to povedal nebohý gróf Julo Andrassy, že je to docela nepravda. A on už veru viacej zdržoval sa vo Francúzsku a v Belgicku, kde vynašli civilné manželstvo, nežli pán minister, tedy to on i lepšie môhol vedieť, veď bezprostredne to pozoroval. A predsa mal oprotivnú mienku, nežli pán minister; o grófovi Andrassym ale vieme, že čo povedal, to si dobre najprv rozvážil a podľa iných sa nespravoval, keď sa vyslovil.

Že lásku ku blížnemu nakoľko zväčujú tie nové náboženské zákony, o tom prislusnejšie hovoria a svedčia socialisti dynamitom a dýkou bojujúci, než pán minister. Ten, ktorý v Berlíne pod lípami na cisára Vilema strelil, ten, ktorý Karnóta predsedu to francúzskej republiky zaklal, už bol vychovaný v tom novom náboženstve, s ktorým včul nás katolíkov, ti najprepiatejši liberálni páni chcú oblažiť; s tým novým náboženstvom, ktoré sa cez jednu noc v čertovskej kuchyni (v ktorej kuchyni pán minister ešte ani kuchtom nemôhol byť) Tisy, Szilágyiho a Karola Eötvöša narodilo jedine preto, aby grófa Szapáryho môhlo shodiť, aby takto ti traja kalvínski vodcovia mohli túto krajinu do svojích pazúrov zdrapíť — jako ju aj zdrapili.

Či nie za oného času, pán minister ešte ste na to ani nemyslel, že ešte jako minister by ste môhli povedať tak mnoho hlúposti, ktoré povyprávať jako neminister nikdy by ste nebol podujal. — Predsa je to len dobre, keď človek v Uhorsku patrí ku vierovyznaniu panujúceho kacírského náboženstva, protestanti sú včul všetci kandidáti na ministrov.

V Uhorsku včul je takýto svet. Pán minister hlasne sa odvoláva i na veľké tvorenia liberálnej stránky, na zákon o poplatkovom rozkaze, ktorého zákona v krajine skoro nikto neužíva. Takýmto zákonom bude i ten zákon o civilnom manželstve. A čože chce pán minister s tým, že spomína i zákonný návrh o súdení kurie? Žartovať sa s poslucháčmi, jako keď by ste vy skrze tento chceli poistiť slobodu občanov pri voľbách? — Vy, ktorí ste

voľby v Dunaserdaheli, v Boňháde, v Cáktoni, ba ešte i v Nitre previedli s nadužíváním všelikej úradnej moci, násilenstva a podplácania, a so shabáním najsvätejších práv voličov? Snáď len neurčili Tarnócyho za predsedu tejto kuriálnej súdobnej rady?

Také čisté voľby ste vy urobili, pán minister, že sa i Latkócy očemeril od nich a odhodil mandát. — Vyvolenie Erdélyiho, Percela a Wlaššiča ani mak nebolo čistejšie než Latkóczyho a vy ste predsa nezaďakovali.

I utvorenie verejnosprávnych zákonov slubuje pán minister! S kýmže? S Jušthovci, Eötvöšovci a Koššúthovci? Veď títo i napozatým chcú voliť úradníkov, vy ale vymenovať. Jako sa to srovnáva spolu? Snáď tak, že s Jušthovci, Eötvöšovci a Koššúthovci vo všetkom možno sa pojednať, ešte i v zásadách, len treba vedieť toho spôsob?

Polepšenie polohy poľného gazdy pán minister nemôže sľúbiť. Pravda že nie, lebo vláda sa neopováži povadiť sa so židmi. Nech sa ľúbi len zastaviť dôvoz pšenice a vína bezmýtného, nech sa ľúbi zaviesť daň krajcovú a tržničnú, ale nech sa neľúbi ďalej komediu robiť s novými cirkevnopolitickými zákonmi, ktoré zas 8—10 millionov budú stáť: hneď bude viacej príjmu a hneď bude možno snížiť ťažkú daň územkovú. Príde čas, keď toto ľudovej strane ešte i protestanti uveria. Potiaľ však mnohých ctených pánikov musia povynášať vonku, ktorí svojich veriacich mámili.

Pán minister nemal čo sľúbiť malým remeselníkom. Malým remeselníkom i tak len s programom ľudovej strany bolo by možno odpomôcť, nie ale s liberálnym programom, ktorý len židom hovie.

Mýli sa pán minister, keď hovorí, že u nás katolíkov, manželstvo za 4—5 týždňov rozsobášia. U nás stav manželský nikdy nezrušia; manželstvo katolíkov len smrť rozdvouje. Preto nám netreba civilného manželstva, ktoré vyslovuje zrušiteľnosť stavu manželského a ženskú vystavuje svezôli mužovej. — Mužský i po zrušení manželstva tým ostáva, čím bol; ale ženská? Po manželstve je neni už viacej tou, čím bola. Ženská, čo manželstvom ztratila, to viac naspák nedostane, preto povstal Kristus nezrušiteľnosťou manželstva na obranu slabšej stránky. To si dobre zapamätajte katolícki!

Úprimnou, rovnou má byť naša politika, hovorí pán minister.

Tak úprimnou a rovnou, či nie, jakou bola politika ich vodca Kolomana Tisy, ktorý bol protivníkom s krvavou papuľou, biharské punkty spomínal porád dotiaľ, pokým nedostal úrad, ale svoje zásady hneď potom zavesil na klinec,

jaknáhle sa dostal do úradu? Keď vstúpil do úradu, nazval sa slobodomyselným, ale v konzervatisme prevýšil všetkých.

Keď bol na oprotivnej strane, túpil spoločné záležitosti, keď ostal ministrom, nie len že ich vychvaľoval, lež na škodu národa dielo Deákovo nepreviedol, pofalšoval ho. Uhorsko a jeho záujmy vydal cudzím záujmom, a zradil ich. Tie najzákladnejšie práva národa bol by hotový býval obetovať, keď by mu v tom Andráššy nebol prekazil. V liberalisme tak ďaleko pokročil, že ku ablegátským voľbám, navzdor tomu, že je kalvínom, ešte i rímskeho pápeža volal na pomoc, takto chcejúc obrániť neodvislosť Uhorska oproti rímskému pápežovi.

Bože moj, jaká to dvojtvárnosť!

Včul pápežského vyslanca ani na návštevu nechcú k nám pustiť, pretože nechcel pristať na kalvínsku a židovsko-liberálnu stranu a nechce s nimi robiť civilné manželstvo. Takýto je ten váš liberalismus pán minister! A ešte vy sa opovažujete vezmúc na seba rucho počestnosti, nevinnú tvár robiac, prednášku držať o úprimnosti a priamosti? Vy sa opovažujete tých, ktorí nepatria ku vašej stránke, tupiť, podozrievať a pomlúvať? Oj politickí náličníci, mámitelia ľudu! Albert Német povedal na krajinskom sneme Tisovi, že pokým Tisa bol na oprotivnej strane, vždy luhal a mámil, odkedy ministrom ostal, od tých čias vždy luha, mámi a pomlúva.

Pán minister Erdélyi, keď by včul žil Albert Német, čo že by povedal na vašu reč?

Ejhľa, tu je reč pána ministra Erdélyi olúštená! Že ju poslúchali, tomu sa nedivím; ale že mu ešte vykrikovali aj „éljen,“ to už obdivujem, lebo to ukazuje na hlboký úpadok našej verejnej polohy!

Jedon z ľudovej strany.

Osvedčenia útrpnosti.

Z príležitosti toho nepravého súdu, ktorý zodpovedného redaktora našich novín pod zámtkou, že *urazil kráľa*, vyhlásil za hodného do štátneho žalára, všôbecná katolícka mienka zajajkala a opravdu obsypala našu redakciu útrpnými a proti súdu proteštujúcimi listami. Mikuláš Lepsényi bol by môhol rozdraždený rozmar obecnstva použiť a na výhodu svojej záležitosti upotrebiť, ale jeho zriedkava skromnosť mu nedovolila, aby ku svojej sláve čo len i jedon riadok uverejnil. Dojímavé krásne listy odložil si na pamiatku, jakožto dôkaz všôbecnej úcty, ale nedal ich verejnosti.

Ponevác včul obžaloba neskromnosti sa ho nemôže dotknúť, my včul otvoríme tú drahocennú kopu listov, a jeden alebo druhý v našich novinách prinesieme, nech vidí liberálna banda, že i katolícki znajú si úctiť svojich veľkých mužov a všelike mamľastvo nechajú bez slova.

Drahý môj priateľu!

Tá najväčšia a najúprimnejšia útrpnosť ma popudzuje, aby som požehnanie Božie na teba prosil z tej príležitosti, keď ťa svetský zákon a svetská slepota a prúd neznabožstva preto uvrhuje do žalára, pretože si proti nariadeniam Bohu nemilým energične hlas pozdvihnúť sa opovážil.

Buď trezrlivý a nech ulaví tvoje trápenia to povedomie že milióny tvojích vieropribužencov sú účastní tvojho osudu. Neklesaj na mysl, buď vytrvanlivým v tvojích zásadách až do konca života.

Nech ťa Boh požehná a živí dlhé časy!

I zo stránky mojej milej manželky to horespomenuté ti tlumačím.

V Prešporke 8-ho febr. 1895.

Pozdravuje ťa tvoj priateľ

Dr. Jozef Neumann
pravotár.

Prevelebná redakcia!

Len bežne, ale pozorne treba patriť na tie dojmavé články, ktoré na skromných stranách »Kreštana« sa zjavily, aby Prevelebný pán redaktor vo skvelej postave ste sa ukázal práve citiacim katolíkom Uhorska.

Predovšetkým ľúbi sa nám to, že vy, prevelebná redakcia jako neodvisle zmýšľajúci zastupitelia katolíckeho časopisectva židovské ohavnosti, liberálne bezprávnosti, ktoré kat. vieru, mravy a slobodu ľudu sa potlačíť usilujú, celou mocou vašeho pera bičujete.

Áno! bez bázne šlaháte korbáčom pravdy oných opavážlivcov, ktorí sú natoľko nestydatí, že slobodu ľudu a ustavné jeho práva sa usilujú do jarma utlačíť.

Vysvitá z vašich nestranných článkov, že Vy ste takí ľudia, ktorí chudobnému a zo všetkých strán sužovanému kresťanskému poplatnému ľudu opravdive dobre chcete. Vaše nesebecke účinkovanie, ohnivé vaše články o tom nás presvedčujú, že ste pravi bojovníci braterstva a kresťanskej slobody, ktoré sa na viere zakladajú. Keď by Vám pero neriadila nevyhastiteľná láska k ľudu nebolo by možno, aby ste s tak svätým oduševnením vedeli slúžiť záležitosti ubohého ľudu. Dobré nám padá to povedomie, že sa ešte nachádzajú v našej osirotelej vlasti vieroverní kresťanskí hrdinovia, ktorí keď im i žalár hrozí, ešte i vtedy celkom až do vycedenia krvi sú hotoví slávnou úlohu obrany pravdy a chudobného ľudu vykonávať.

Prevelební páni redaktori! Vy ste vždy medzi prvými vystúpili na bojište za záujmy ľudu. Táto svätá horlivosť vaša takú úctu vzbudila v našom srdci, ktorej slovami ani výrazu nevieme dať. Za blažených by sme sa považovali keď by sme aspoň obrubu vašeho ruchu mohli obsypať božskami našej úcty.

A osvedčenie tejto našej nerozdielnej úcty Vám na vedomie dať včul v čas vašeho prenasledovania a odsúdenia za povinnosť si pokladáme, tým viac lebo ortel židovskí a slobodomurárski porotníci vynesúc, nedržíme za spravodlivý. Ale čím viacej vás prenasledujú, ctení páni redaktori, tým viacej vás povďačný slovenský ľud s citom svojej vrúcnej lásky objíme a jeho verné srdco tým bystrejšie bije za vašu hodnú osobu práve tak, jako za tie od vás zastupované zásady.

Prosím, neklesajte. Ubohý ľud sa za vás modlí so všetkým plameňom svojho milujúceho srdca. Táto modlitba pre vás je prameňom mimoriadnej sily.

Nech žije prenasledovaná katolícka tlač!

Nech žije Kristus!

Nech žije ľudová strana!

Nech zahyne liberalismus!

Homok-Bödöge febr. 1895

Ludvík Mihalovič r. k. učiteľ organista.

Vysokoctenej redakcii „Magyar Néplap“-u a „Kreštan“-u v Budapešti!

Z tej smutnej príležitosti, že urod. pán Emil Szemecz zodpovedný to redaktor „Magyar Államu“ a preveleb. pán Mikuláš Lepsényi zodpovedný to redaktor „Magyar Néplap“-u a »Kreštana« za obranu našej katolíckej viery súdom boli odsúdení, nižej podpísaný katol. kruh cíti sa byť pobudený k tomu uprimnému osvedčeniu, že v bolestách menovaných pánov s útrpným srdcom účasť berie. Takýmto spôsobom aspoň nejakou potechou chcejúc slúžiť, spolu k pokračovaniu i posávad vznešene bojuvaného velebného boja povzbudzujúci a osmefujúci svoj ohlas posilá v tej istej nádeji, že keď sme v blízkej minulosti aj porážku utrpeli, ale keď sa našej dosávadnej zástavy verne a vytrvale pridržiať budeme, snahy naše na budúce predsa len výsledok pokorunuje.

Jestliže Boh s nami, kto proti nám!

V mene rímsk. kat. kruhu v Rácmiletiči

V Rác-Miletiči 22 ho februára 1895.

Z poverenia predsedy: *Brannhoffner*, zápisník.

Prevelebný pán redaktor!

Ten najväčší súcit vyslovujem nad vašim odsúdením. Tešte sa s tým, že pána našeho Krista na smrť odsúdili, a predsa ešte i na kríži len pravdu ohlašoval. My čitatelia „Magyar Néplap“-u a »Kreštan“-a prosíme Pána nebies: aby preveleb. pánu dal sily, zdravia a vytrvalosti ku snášaniu tohoto bremena.

Ačád 19 ho februára 1895.

Koloman Keszeg.

Prevelebný pán redaktor!

Z časopisov k najhlbšej mojej ľúlosti som sa dozvedel, že prevelebný pán skrze tú najvyššiu pokazenosť na 6 mesiacov do štátneho žalára ste bol odsúdený a sice jako to »Magyar Állam« krásne opísal, len preto, pretože ste katolíkom a k tomu ešte kňazom.

Smutné sú toto časy, ale silno veríme, že sa už čas blíži, kde sa srúti tá včulajšia liberálna sústava a v novom lesku sa bude skveť katolicismus.

Vinšujem, aby Vám prevelebný pane, Všemohúci dal sily ku snášaniu tejto krivdy, čo úfam, nepadne vám tak veľmi ťažko, lebo buďte presvedčený, že jako za sv. Petra prví veriaci sa ustavične modlili, podobne i milióny katol. veriacích sa modlia za velebného pána, jako za prvého mučedníka uhorského katolíctva.

Milosť Božia budiž s nami.

Horný-Šegešd (šomoďská stol.) 19. februára 1895.

ponížený sluha *Rafael Rastič.*

Milodary.

Na útraty, ktoré vznikly preto, že hlavný redaktor našich novin: Mikuláš Lepsényi bohužiaľ bol odsúdený, milodary ráčili nám zaslať:

Aleš Bakonyi v Budapešti 25 zl. Matúš Varga 6 zl. v Budapešti. Štefan Ráb 10 zl. Jakub Szantner, Ostryhom 2 zl. Karol Édeš Vesprim, Pál Hübner, Kecskemét 5 zl. Ignác Kocsis 10 zl. Stolný Belohrad, Ján Kántor tamže 1 zl. Pavel Kapás Kecskemét 2 zl. Preveleb. Árpád Sebök 1 zl. veleb. Edmund Novák 1 zl. Kajetán Palloš 50 kr. Eugen Matkovich učiteľ 50 kr. Bakonybél. Štefan Józsa a jeho rodina Radnóth 3 zl. Ilona, Budapešt 100 zl. Ignác Bary, Rima-Szombat 1 zl. Janka Ludvigh, Pápa 1 zl. veľk. kanonik Ján Špiess, Pütikostoly 5 zl. veľk. Jozef Šponer kanonik, Vacov 100 zl. Ján Patak, Szklabanya 1 zl. Terezia Gimbert J.-Berény 5 zl. Julianna Bali, Budapešt 1 zl. Michal Gáspár, Mező-Kövesd 1 zl. Anton Eszék 2 zl. 50 kr. Kňazstvo dekanátskeho okresu v Sabadke poslalo svoje milodary s nasledovnými riadkami: Obeť katolíckej záležitosti Mikulášovi Lepsényimu vrúcnu útrpnosť vyslovuje a ku snášanju pokuty nehodne ho trestajúcej hojnú milosť Božiu mu žela, k ulaveniu ale tento súčet mu posila kňazstvo sabadkanskeho dekanátu: Matej Mamusich 5 zl. Bartolomej Matkovich 2 zl. Felix Mamuzsich 1 zl. Ján Essert 50 kr. Edmund Hervanek 50 kr. Schwerer 50 kr. Kálmár 50 kr. Gerhard Römič 50 kr. Ján Gyener 50 kr. Jakab Pacsics 2 zl. Ján Jesenovics 2 zl. Kulmesich Pavel 1 zl. Jozef Latky 50 kr. Michal N. 50 kr., Bränhaus Nussdorf, Ján Bellay 50 kr. Ján Nedlýk 50 kr. Pavel Súček 20 zl. Martin Trnka 20 kr. Ján Filip 25 kr. Georg Skalík 20 kr. Anton Šebesta 20 kr. Michal Tomančík 30 kr. Pavel Dusík 50 kr.

Za poslané milodary, jako tiež za poslané útrpné riadky v mene milého mučedelníka našej svätej veci najvrúcnejšie vďaka vzdávame Požehnaj Bože štedrých darcov s nebeským i zemským požehnaním.

Jako sa máme oproti ľudovej stránke chovať?

Je to otázka, ktorá zvláštne vo včulajších časoch nielen praktická, ale aj veľmi dôležitá je, a súvisí s otázkou, ktorá znieť môže nasledovne: má-li katolík pri voľbe len na ľudovú stránku hlasovať, alebo môže-li hlasovať aj na inú bez toho, žeby právo na meno katolíka verného ztratil? Jak na ostatnú otázku zodpovedám, myslím, že jednuc som z veľkej stránky aj na predošlú zodpovedal.

Všeobecne platí, a každý dovoli opravdivosť vety, že obyvateľ krajiny, ktorú vlasťou svojou zve, je povinnen od všetkeho toho sa zdržovať, čoby vlasti škodil mohlo. Táto sada, jako zákon záporný, alebo

zákaz stojí a viaže vždy a na vždy, to jest neni dňa, ba ani okamženia, v ktore by zákaz tento prestal, v ktorom by bolo dovolené škodu učiniť vlasti. Tento zákaz všeobecne len to v sebe obsahuje, že neslobodno vlasť, čili blaho vlasti rovno a kladne uškodiť. Krem tohoto sa môže človek k dobrobytu krajiny lebo ľahostajne chovať, alebo môže činným byť k jej prospechu.

Ľahostajným je vtedy, keď n. pr. dobro vlasti napadnuté nehájí tam, kde môže, to jest: kde má právo sa proti nespravodlnosti ohlásit, a kde so svojím účinkovaním kladným za poznaný úžitok vlasti môže mať úfnošť hroziacu sa krajine škodu odvrátiť, alebo aspoň zmenšiť, alebo len dobrý príklad dať na budúcnosť. Ľahostajný teda na kratko je ten, ktorý sa o obecný prospech, bars môže, nestará, ktorý o obecne dobro nič nedbá. Otázka je, či s touto ľahostajnosťou, keď aj nie rovno a kladne, predsa aspoň prosredodne neškodí?

Príklad lepšie osvetlí vec. Povedzme, že máme voľbu vyslanca, a dvaja sú čakatelia, alebo jako jích u nás v Žiline volajú: kandidáti; jedon stránky ľudovej, druhý ale slobodomyselnej, čili liberálnej. Volič, povieme, je ľahostajným, to jest oproti obidvom stránkam sa rovno studeno chová, nasledovne ani na jednu nehlasuje. Otázka je: či volič spomenutý skrz svoju ľahostajnosť nezaškodil prospechu vlasti? Kto zná myseľ, uznať musí, že veru uškodil, lebo svojou ľahostajnosťou stránku ľudu, ktorá dobro krajiny a blaho občanov na srdci nosí, o jedon hlas slabšiu učinil, ponevác s ňu nehlasoval, z druhej ale stránky ma stránka slobodomyselná oproti tejto v tomto páde o jedon hlas slabšej stránke bojovať. čo v mnohých, pádoch, jako skusenosť učí. zlé má následky, lebo konečne tu neni tak reč o ľahostajnom, ako o ľahostajných. Na takýchto môže platiť to, čo vzjavení sv. Jána (Kap. III. v. 15) čítame: bársby si bol studený, alebo teplý; ponevác si ale ani studený neni, a i teplý, lež ľahostajný, preto fa z úst mojích vyvrem.

Človek sa ale môže aj činne, a to k úžitku a k prospechu vlasti chovať. V páde našom, o ktorom rozhovor máme, drží sa občan činne, keď hlasuje, to jest právo hlasu uskutoční. Hlasovať má právo na jednu zo stránok, ktoré pri voľbe kandidáta vystavia. Otázka znie: na ktorú stránku katolík hlasovať musí, aby jeho hlas dobro vlasti napomáhať mohol?

To — vo všeobecnosti — závisi od zásad, ktoré kandidáti vystúpení zastupujú.

V terajších nášho času pomeroch uznať musíme, že krem ľudovej žiadna iná na sneme stránka nezsluži podporu katolíka z tej jednoduchej príčiny, ponevác včulajšie stránky krem ľudovej nielen že sa nič nestarajú o náš najväčší poklad, o náboženstvo a mravy, ale ho aj rano napádajú a nasledovne napádajú i základ vlasti a základ večnosti.

*Z ľudu vyhyňa duch náboženstva pravý,
A jednuc s ním hynu dobré ľudu mravy,
Človek už niet človek, len zver divý. dravý. . .
Hynú mravy hynú, hyne i vlast s nimi.
Jak to pôjde i dať, zahyneme i my,
Zahyne nám duša na veky zahyne
V nemravnosti takej nečistej barine. . . .*

A kto by to tajiť mohol? Kde teda ľudová stránka ľakožto jediná, čo blaho ľudu nielen na jazyku, ale aj na srdci má, vystúpi, tam musí byť od občanov nielen vytaná, ale aj z celej sily podporovaná. Kto sa v

tohto páde ľahostajno drží proti stránke tejto, ten nepriateľov cirkve. a nasledovne aj vlasti aspoň. prosredne napomáha, a nasledovne škodí vlasti; kto ale na protivnú stránku hlasuje, ten to čini, čo so slovami žalostnými Jeremiáša proroka (Kap. III. v. 13) vyjadriť môžeme; dve zlé veci učinil ľud môj: mňa zanechal, prameň vody živej a vykopal si jamy tmavé, ktoré nemožu v sobe obsahovať vodu. Ano, kto vraví, že cirkev cíť, a neurobí to, čo ona žiada, to je ľháť, a pravdy v ňom není; a o tých, ktorí na perňach jednostaj, neľásku k vlasti nosia, a jej prospech s účinkom nohámí šľapu, to iste platí. Kto není so mnou — hovorí Spasiteľ náš — proti mne; a kto nesbiera so mnou, rosípa. Kto není s ľudovu stránku, je oproti nej a oproti tomu, čo ľudová stránka zastupuje, teda oproti vlasti, oproti cirkve, oproti náboženstvu, oproti dobrým mravom; a kto pod prápor týchto zásad nestupí, ten nesbiera s Kristom, ten rosípa, ničí blaho vlasti, blaho spoluobčanov, ba aj blaho svoje večné.

Výsledok toho čo sme do terajško povedali, môžeme do nasledujúcej vety shromaždiť: Ponevác sme povinní od všeho sa chrániť, čoby vlasti škodíť mohlo, nesmieme hlasovať oproti ľudovej stránke, a to je povinnosť katolíka prísna; a ďalej: máme práva naše na choseň a užitek vlasti obrátiť, t. j. na ľudovu stránku hlasovať. Lebo veď sú ľudu práva na to dane, aby jích na pospe h obecný užil, teda jích užívať máš na ten cieľ, na ktorý sú dané, a to je povinnosť lásky k bližnému, lásky k vlasti, lásky k cirkve. A čo máme o tom povedať, kto tyto práva k cieľu protivnému predá za peniaze? predá za pálenku? Na takéto účinky je veľmy slabý výraz: opovrzeniu hodeu; na takýchto peniazoch není, nemože byť božského požehnanja, jako prišli, tak i odejdu; ba na takýchto peniazoch leží kľiatba. Taký zapredá svoje svedomie, zapredá svoju dušu; hrá sa ľahkomyselne so svojou večnosťou; no a čo máme povedať o takého človeka poriadnosti?

S tohoto nasleduje, že ľudovu stránku podporovať máme, a pod zástavu tejto stránky, ktorá zásady najkrajšie vypísané má, na ktorej tri sväté mena sa ligotaju; Boh, vlast a kráľ, shromaždení bojovať máme v medzi práv našich, ktoré su nám dané. A no bojovať s Bohom a v mene Boha, bojovať zbraňu, ktorá sa na katolíka svedčí, bojovať s obhodlanosťou, s oduševnením, s presvedčením, s oddanosťou, s psychou (seba vedomosť) samocitu, že je náš boj svätý, pred Bohom milý za ktorý nám odmena nevystane: pokoj svätý vo svedomi našom, a povedomosť dobrého skutku, ktorá viac stojí, jako barsjaký, jakoľvek veľký zemský poklad, ktorý je časný, miserný, ktorý nič inše není, len prach a blato, ktorý sa rozpadne, ktorý so sebou vziať nemožeme, jako dobre svedomie.

Duch ľudovu stránku obživujúci sú kruhy katolícké, v ktorých sa ty otázky rozlušťuju, ktoré pomery miestné v ohľade tam usporiadanej ľudovej stránky lásku rozhovoru robia. Do týchto kruhov sa zapísať, tyto kruhy nielen hmotne, ale aj duševne podporovať máme; kde ale takýto kruh ešte není, tam sa máme o to postarať, aby bol. Kde kruh, tam shromaždenie, kde shromaždenie, tam sila, kde sila, tam víťazstvo.

Aby ale jedon kruh od druhého nebol celkom rozlúčený, aby ten spoločný duch, ty spoločné zásady, ktoré tyto kruhy zastupuje, v jednej miere rozluštené byly, aby príklad a oduševnenosť jedného na príklad a na oduševnenosť druhému slúžila, musíme byť s niečim spojení, účinky druhých s pozornosťou sprevádzať, s nich sa učiť, jích nasledovať, jedným slovom „nášho milého Krestana“ si vážiť, ho podporovať, šíriť; ktorý

každý týždeň donese zprávy o vecách všeobecných, ktoré nás zaujímajú, lebo veď sa našich spolubratov týkajú, o chrabrem účinkovaní v duchu katolíckem našich spolubratov, ktoré nás oduševňuju. Ano, nech žije ľudová stránka; nech žiju kruhy katolícké; nech žije náš milý Krestan!!!

A keď takto budeme mysleť, tak sa vláda darmo bude namáhať nás zničiť; ba s takou zbraňou, s jakou v Nitre proti nám bojovala, nielen že nič neškodí, ale ducha katolíckého od bariny nemravnosti ešte viac oddialí, nám všetkých, v ktorých cit náboženstva ešte nezahynul, ešte nevymrel získa, našu stránku zmočňuje, impozantnejšiu urobí a konečne:

Nech zúri jej pomstva! Hnev jej nám neškodí!

Prenasledovanie vždy hrdinov rodí!

Krvácať budeme pre Kristovo meno,

Ale krv tá bude krestanov semeno. . .

Darmo sa proti nám sám satan ustáva,

Vitazná musí byť „ľudová“ zástava!

A. Rez.

Slovo dobrodincom.

*Čo som nezaslúžil od vás,
To ste vy mne nie jedenraz,
Lež v storakých pádoch dali,
Milosťami obsýpali.
Ach, dobrodincovia moji!
Len nad tým ma duša bolí,
Že dohľad ste tuná žili,
Jak málo ste zakúsili
Vône vďačnosti mojeho
Srdca za vami bôľneho,
Ktoré až včul vie dôkladne
Oceňiť tie vaše dávne
Skutky pravej láskavosti
Zakladajúce sa v čnosti.
Ó jakobych ja z radosti
Včul skladal dlhy vďačnosti
Vám za všetko dobrodenie
Ubohému udelené!
Vy ste mi vždy dobre priali,
Za mňa ste sa zaujali:
Vaša ruka to z hojného
Žriedla lásky strom mojeho
Budúceho šťastia pílne
Polievala v tie dni iné.
Ponevác mi ináč není
Možno zplatiť vďak srdiečny:
Boha prosím v každom čase,
By odmenil skutky vaše.*

*Buď vám odpočinok ľahký
A po práci spánok sladký
Po uplynutej časnosti
Daný od Pána večnosti!*

K.

Zať a syn.

(Dokončenie).

Ale som sa velice sklamal. Zať môj bol totižto so zásadami socialistickými otrávený. Nikdy pred tým som tento výraz nepočul, ani mienky som nemal o socialistoch, o týchto lenivých, naničhodných klamatelov ľudu, ktorí sú len nato súci, aby druhých vyčicali, aby z človeka aj ostatnú halenu zvliekli. Ako mládenec mi so svojim pretváraním celkom oči zaslepil, ako zať ukázal sa dosť včas vo svojej naozajskej barve. Bolo to — tak sa viem na to rozpamätať, ako keby sa to bolo včera stalo — bolo to na začiatku mája v pondelok. Mi dvaja s Markou sme po večeri pred domom na lavici sediac čakali Jana a mojho Fera, ktorí sa — ako sa nám videlo — na poli trochu dlhšie zabavili. Ja som sa tomu veľmi čudoval, lebo som už z mnohých rečí a skutkov zásady zaťa zahubné chápal, a s úzkosťou na budúcnosť myslel. I včul som svoju dcéru, ktorá ho úprimne milovala, napomínal, aby ho s láskou na tú povinnosť upozornila, ktoré ako muž prevzal na seba.

„Veď on odvikne — hovorievala Marka — nech len na Pešť zabudne.“

Čakali sme dlho. Prešla 10. hodina. Ja som sa už chystal na pole obzreť, čo sa pridať mohlo, keď jedon mladý, celkom opilý, spievajúci paholek pred nás sa postavil, a so spevom prestaneč prehovoril.

„Jano je dobrý chlap a Fero vie piť, jako dúha. Od zajtrejška už nebudem robiť, lebo som neni hovädo, len piť a jesť, jako Jano a Fero.“

S tým odišol. Marka a ja sme sa jedon na druhého pozreli; zraky sa nám stretli. Porozumeli sme sa.

„Dnes mu nič nepovieš Marka; aj ja len zajtra veznem Fera na otázku, aby ho Jano nezkažil.“ V tom sme zostali a išli sme spať, ale spánok oči nám nezavrel. Jakési túšenie úzkostlive tríznilo srdco naše. Konečne hlásnik aj jednu hodinu odtrúbil. Nato sme počuli hurt pri dverách. Jano a Fero sa do pitvora rútili, a brez toho, žeby sme my dvaja boli dali na hnev príčinu, ručal môj zať:

„Nedám si rozkazovať od nikoho. Ani žena mi nerozkaže, ani svokor, ani Boh; som pánom pre seba.“ Fero čušal, z čoho som poznal, že nie celkom so svojej vôle lumpoval. Prišli do izby.

„Marša svetlo!“ kričal Jano. Marka rýchlo hodila na seba šaty, a zažala sviecu bez slova; smutný hlas svoj na okamženie na muža svojho obrátila, a potom zas ku posteli stúpila.

„Večeru nám daj!“ velel Jano, a Marka prestrela. Táto poslušnosť rozdráždila Jana. Hnevliivo sadnul ku stolu. Fero zostal v rozpakoch pri dverách; chcel si ľahnúť.

„Čo stojíš jako tela — okričal Jano Fera — čo nejdeš večerať. Páni večerajú a pol noci, aj my budeme o pol noci večerať.“ Fero videl, žeby protiveň jeho ešte väčšiu zlosť v Janovi spôsobila, a preto si aj on sadnul. Jano okoštoval varivo už vystidnuté.

„Či toto studené varivo má byť naša celá večera?“ zkríkol na Marku. — Či som si za dennú prácu inše nezaslužil! Začal klnúť, odsúdzovať svet, pánov, ktorí

nič nerobia, len jedia a pijú, kým chudobný človek hladom morí; bolo to hrúza očúvať. Marka horko zaplakala, čo jej muža natoľko rozdráždilo, že ju silno udrel. Viac som sa zdržať nemôhol; stal som z postele a riekol:

„Jano, to bol prvý a posledný úder; jak sa ešte raz opovažiš, uvidíš následky.“ Nato sa na mňa oboril, vo svojej surovosti nazval ma všeličím, a konečne po nose tak udrel, že ma krv zaliala. Výstupok tento a pohoršenie pobúrilo i susedov, ktorí nás potom utíšili a Jana na tolko dovedli, že si ľahnul.

Na druhý deň som sa chcel s Ferom rozprávať; ten ale tým chcel mojim vyčítkom vyhnuť, že sa vždy v blízkosti Jana zdržoval; s Janom som ale nechcel zas začať a preto som bol ticho. My s Markou sme si už ani neľahli. Ti dva len pred obedom stali. Marka prestrela bez slova, prišol som aj ja dnuhá. Bez slova som si sadnul a od každého slova som sa zdržoval, ktoré by na včerajši výstup sa potahovať mohlo. Ale darmo. Vada sa zas strhla, a ja som bol prinútený od stola odísť. Po obede zať a syn zas v krčme boli. Tak to išlo deň a deň. Už aj spoludruhovi našli: sebe podobných lenivých mladíkov; ktorých zkažiť bol jich cieľ. Doma krik a kľatby sa opakovali. Marné byly moje namáhania, marné slzy Markiné. I Fero bol čím deň horší, divší. Konečne Marka onezdravela, ba na začiatku Adventa i zomrela. Jano bol i na pohrebe opilý, a Fero? ten bol vtedy práve vo vyšetrovacom žaláre skrz podezrenia krádeže. O pár dni ho vypustili. Ja som sa odstehoval od Jana, pri kom ma len starosť o Marku zdržovala, a najal chalupku, ktorá pre smrť Vašich rodičov práve prázdna bola. Ľudia ma ľutovali; Jana preklínali, že jím deti kazil. Ostatok len v krátkosti poviem, veď si to môže už bars kto predstaviť. Jano v lenivosti a v záhube svojej prepil aj veno, aj cenu predaných svojich statkov Slavnických; ba ešte aj — jako to pri opilcoch a nemravných ľuďoch vždy býva — svoje zdravie. Umrel v tých najväčších bolestach bez potechy sviatosť posledných, v ktoré i tak neveril. Ľudia povedali, že vraj „boží trest.“ A Fero? U mňa sa nezdržoval, lebo k poriadnému životu už rebol vstave sa vrátiť. Jednu noc — je tomu už vyše roka — som spal nespokojno. Tuhý vietor dul na venku. Naraz očujem klopať na okno.

„Kdo je von“ — pýtal som sa.

„Ja, Vaš syn!“ odpovedal Fero.

Pustil som ho dnu. Bol veľmi otrhaný; od studeného povetria sa triasol, jako osyka. Musel byť aj trochu podnapitý.

„Fero — začal som — čo bude z teba? Nemáš citu ľudského? Vymrel z teba človek? Maj Boha pri sebe! Jak chceš poslúchať, a ináč život viesť.“

„Chcem — ľuhal pretrhnúť reč svoju ten naničhodník — ale pri Vás nie, tu by ma našli!“

„Pre Pána Boha — v zkríkol som skoro bez seba — čo si urobil, že sa skryvať musíš?“

„Nemal som čo jesť a piť — odpovedal — som si chcel u bohašších ľuďoch moje právo na život a roskoše vyhľadať, ale osúd nešťastlivý ma zradil. Včil ma hľadajú; a preto mi musíte uveriť, že sa u Vás dlho zdržovať nemôžem, aby ma tu nezastihli. Len mi porádajte hrbu peňazi, aby som odcestovať môhol!“

„Chlapče! či sa nebojiš Boha?!“

Zarehotal sa potupne, a vidiac, že k tomu docela nemám vôle, schytil sa, zatriasol vrchnákom truhly tak, že sa blach zlomil a truhla otvorila. V hneve nad touto nesmiernou bezočivosťou v skočil som k nemu, a ho od truhly odstrčil. Na to ma od bolesti nekoneč-

nej už oslabeného otca svojho pod krky chytil, a do stola s takou silou hodil, že som sklesnúc zamdlel. Na ukrutný krik spoluobyvateľov som sa zпамätal. Chalupa horela nadomnou, a ja som nebol v stave stať. Konečne niekoľko občanov do izby vrazilo, ktorí ma zaraz vyvliekli. Vietor ukrutný namáhanie obyvateľov zmaril úplne. Celá dedina vyhorela. Mnohí vyšli na žebračku palicu. Nešťastie toto, ktoré som ja najviac cítil, ktoré moja vlastná krv zapríčinila, ktoré na moju v česť a statečnosť ošedivenú hlavu taku haňbu donieslo, na moje čelo toľko brázd v oralo, ktoré postavu moju rovnú nachyľilo, nešťastie toto zväčšovala ešte mládež ku všetkému, krem rozkoše, ľahostajná, lenivá, zkažená, ktorej záhuba tiež môjmu zaťovi a synovi pripísaná byť musí. Ano, ti ju odvedli od Boha, od náboženstva, a pod závojom lásky naproti sebe a bližnému vstúpili do srdca jej nenávisť bližného, surovosť oproti rodičom a predstaveným Beda tomu otcovi, ktorý nad svojim vlastným synom a zaťom takýto oriel vyniesť musí!“

«Nešťastie toto vo svojej veľkosti ja sám a občani len vtedy sme videli, keď už bolo staté. O pane! keby ste boli načúvali ti vyčítky, ktoré som v prvších časoch po žebnaní chodiac v každom dome zniesol! Srdco mi pukalo od žalosti. Mnoho ráz som sa ledva premohol, ale milosť božia ma neopustila.»

Starec si hlboko vzdychol; my sme si slzy z oči roniacie utreli. Tichosť panujúcu nikto sa neopovážil prerušiť, každý so svojimi myšlienkami sa zabierajú. Konečne po dlhej chvíli pokračoval Domboš.

„Dozaista je Vám nápadne, prečo chodím po žebnaní? keď mi predsa pár kuskov rolí, ba tak rečeno celé malé hospodárstvo zostať muselo. Po tej ukrutnej noci som onemocnel na horúčku. Celý jedon týždeň som bol bez pamäti, pracujúc na smrť. Ale príroda moja silná, opatera drahého mojho priateľa Mikulása, a vôľa božia ma pri živote udržala. O dva týždne som už na sňko mohol výst. Medzi tým som si aj plán budúceho mojho života urobil. Vám som nebol nič dlžný, veď som nebol vinným v požiare. Role som vyhorencom lacno predal, peniaze som ale prevelebnému našemu pánu farárovi doniesol, aby s nimi voľačo takého spravil, čo bude pre celú dedinu užitočné, čo škodu od zaťa a syna mojho nešťastného nejako napravi. Ctihodný náš pán farár mojmu očakávaniu úplne zadosť učinil. Vystavil malú budovu, v ktorej každú nedeľu po obede lebo on, lebo pán kaplán nás a mládež našu, ktorá sa — buď Bohu chvala deň po deň polepšuje a pracovitejšiu stáva, vyučuje a nás od zlých zásad varuje; zaopatril nám malú, ale dobrú knihovňu, ktorá z dobrovoľných milodarov vždy viac sa zmáha; ustanovil hasičský spolek, v ktorom mládež už včul veľkú radosť ma, a skrz to krčme vyhýba, ba už aj na to myslí, že jako v Slavnici, aj u nás zavede spolek striezlivosti. Práve preto aj „Kráľovnu sv. Ružena“ veľmi odporúča. Čo sa mňa týka, včul už nežobrem, lebo žebnanie moje už nemá cieľu. Prv som len zato chodil, aby som za hriech mojích mi kedysi tak milých Pánu Bohu aspoň týmto spôsobom zadosť učinil, a pre syna milosť obratenia sa vydobil. Trpezlivé snáhanie vyčítok bola moja obeta. Včul ma už zas všade ctiť počínajú, preto som aj prestal. Môj priateľ Mikuláš ma s potrebnými vecami zaopatril.

Ešte to jedno Vám sdeľím, že je môj syn v žalári. Ešte tu noc ho chytili, a nezadlho som očul, že je na veky odsúdený. Ačkoľvek sa naňho veľmi hnevám, predsa mu odpustim, keď sa moja včul už len

jedinká žiadosť vyplní: jak dožijem to, že sa môj syn s Bohom smerí; potom už milerád zomrem. . .

Toho roku jednu nedelu som bol zas v Hlbokéj navštíviť starých známych. A znovu som najšol pre-
rat, ale radostný. Starý Domboš, ktorý, jako by bol omladnul, vyzieral, mi s plnými ustami rozprával, že navštívil „svojho Ferka“, ktorý pred pár týždňami zomrel v žalári síce, ale skrz pokánie s Bohom smerený. Pán Boh mu daj ľahko duši. Po obede som sa s pánom kaplánom obznámil, ktorý mi so svojej skúsenosti hrdinské kúsky vedel o občanoch tejto už včul zas milej dedinky rozprávať; konečne poznamenaf musím, že aj údy hasičského spolku úplnu moju spokojnosť si vydobili. S tým presvedčením som sa odobral, že jak ma Pán Boh doživí — tak na rok zas prídeme niekoľko blažených okamžení tam stráviť, kde taká láska a svornosť panuje.

A. Rez.

CHÝRNÍK

— **Chýry z kráľovského dvoru.** Kráľ v útorok ráno 11-ho junia cestoval do Bruku obzreť vojská. — Kráľovná v budúci týždeň pcestuje do Mníchova na krátky čas. — Františ Salvator kr. knieža na pozvanie nemeckého cisára 10-ho junia ráno cestoval do Berlína, aby vzal účasť na rozhlade vojska a 15-ho junia sa vrátil domov. Albrecht Salvator kr. knieža na Lloydovom parniku menom Thalia odcestoval do Carrihradu.

— **Smrť na ěaurov (kresťanov.)** Z Carrihradu telegram oznamuje: 9-ho junia v noci traja námorskí vojaci vonkoncom rútili sa cez ulce Pery ustavične vykrikujúc: Kde sú ěauri, zabijeme ich. Vnuľa Agoša bašu bývalého to ministra finansov tí traja namorníci nožom popichali, do tvári jedneho jeho priateľa na viacej miestach tiež popichali

— **Požiar.** Vo veľkej obci menom Merény v spišskej stolici — jako sa odtial telegrafuje — 8 ho junia veľký oheň pustošil, ktorému za obeť padly obidva kostoly, škola, krčma a 260 domov. Posávaď o záhube troch ľudí sa vypráva. Bieda už i tak chudobného ľudu je hrozná. Obyvateľstvo potrebuje súrneť pomoci a prosí o milodary.

— **Stroskotanie lodi na Dunaji.** Z Galacu telegram oznamuje: že rakúska parolod menom Mediter a neo naložená s 300 volmi a zbožím, 8 ho junia z Galacu do Suliny sa pohnúc na Dunaji sa srazila s parolodou menom Deutsche Levante Theben. Medtterraneo na skutku sa ponoril, tá druhá loď s ťažkým urazením prišla do Galacu. Ľudský život ale neutrpel škody.

Pluh Jozefa palatína. Jozef kráľovské knieža, keď onehdy bol v Kestheli, medzi iným popozeral i utešený kaštieľ grófa Tasiľa Feštetiča. Gróf povypával kráľovskému kniežatfu, že jeho nebohý otec, palatín Jozef 23-ho augusta 1801 bol pritomný pri otvorení hospodárskeho ústavu menom Georgikon, ktorý starý gróf Juraj Feštetič založil. Pri tejto príležitosti sa stalo, že palatín na znak toho, že nakoľko si on váži polné hospodárstvo, chytil jedon pluh a vyoral niekoľko brázd. Zápráž sam Feštetič viedol a gróf Szapáry bol mu pohoničom. Tento pamätný zjav na jednom peniazí je zvečnený, ktorý v svojom čase z broncu a

striebra bili a medzi výbornejších chovancov ústavu rozdelili. Gróf Tasilo Feštetič aj ukázal takýto peniaz kráľovskému kniežatstvu. Pluh, ktorý od tých čias neupotrebil, na pamiatku Feštetičová rodina zachováva.

— **Hrozný výjav vo zverinci** Obecenstvo zverinca 10-ho junia okrem obyčajných úkazov bolo svedkom i jedného strašného zjavu. Slečna Senida krotiteľka to divých zverov, ktorá už od týždňov sa produkuje vo zverinci s levmi a kráľovskými tigrami, skoro sa stala obeťou svojho remesla. Tá smelá krotiteľka medzi úkazom nedala pozor na jedného leva, na raz bola v jeho pazúroch. Ten divý zver hlavu krotiteľky držal tuho a bol by ju roztrhal, keď by ho služebníci železnými palicami cez koterec neboli odohnali. Slečna Senida takto len na ľavom pleci bola poranená.

— **Veľká búrka.** 10. junia o 2. hodinách popoludňá v Pobedime a na okolí zúrila veľká búrka; ľadovec na ovocných stromoch veľkej škody narobil a poľnú úrodu skoro úplne zničil. Ľudia, ktorých v poli zachytila búrka, boli vo veľkom nebezpečenstve.

— **Samovraždelný notár.** V Kurtyi, obci to Kraššo-sörényskej stolici — jako sa odtiaľ oznamuje — Ludvig Baehér notár, zámožný obľúbený to človek, strelil si do srdca. Príčinou jeho skutku, tak sa zdá, bola nemoc, ktorú pokladal za nezahojiteľnú.

Príval, kamenec a búrka. Od pamäti človeka nebolo takého hrozného prívalu, jako 5, 6, a 7-ho junia vo veľkej časti Zadunaja, hlavne v šoproňskej, zalánskej a železnej stolici pustošil. V týchto troch stolicách skoro päťdesiat ľudí padlo za obeť prívalu a mnohé domy zničené boly, mnoho rožného statku, koní, dvacať väčších — menších mostov a na tisíce menšieho dobytku zahynulo. V sedmohradsku, v Maro--tordánskej stolici vo viacej obciach bol veľký príval 6-ho junia. Celý horný chotář marošský prišiel pod vodu. Siatiny boly zamúlené, a čo ušetrila voda, to zničil ľadovec. Vôbec včul často prichádza ľadovec alebo príval. Sotva sa minie deň, že by sme nedostali zvest odniekiaľ o ľadovci. Podľa najnovějších oznamov v obciach: Šöjtör, Káty, Kolomenova Tisa Horný-Kovil, Kovil sv. Ján; Močorin, Vilová, Lök, Plakúca, Halaš, Telke a Risnic bol veľký ľadovec, ktorý všetky siatiny zničil po chotáři Podľa telegramu zo Záhrebu v Inštanne, pri sv. Juri (v Belovárskej stolici) bola veľká strž, ktorá vynímajúc dvoch všetky domy zničila. Jednu ženu zabil hrom. Dve ženy a jedno dievča sa utopily. Siatiny a vinice veľmi mnoho utrpely od ľadovca.

— **Vežuv sa búri.** Z Rímu sa telegrafuje: Vežuv dnes rano hrozne započal účinkovať; láva sa hrnie nie len zo starých hlbín, lež i v boku vrchu nové otvory si prelomila; ohnivý tok predbežne hrnie sa v dolinu na Pompeji. Odborníci sa domnievajú, že tento výpuk je účinkovom spojení s novým mesiacom. Vláda vojsko a políciu vyslala na Vežuv k udržaniu poriadku a k zahatenu náhodných nehôd.

— **Ponorené lode.** Z Newyorku telegraf donáša chýr o jednom námornom nešťastí. Pacific-Mail-Company oznamujú, že parolod menom Kolima 28. mája medzi Manzaných cestovateľov, 37 na palube, 43 chinčanov a mužstvo pozostávalo zo 72 ľudí. Len 19 ľudí bolo možno ochrániť. — O záhube 29-ho mája ponoreného francúzskeho parníka menom Dom Pedro z Parizu sa oznamuje: Loď sa vrazila do skál pod vodou na štyri míle od morského brehu pri Fraquine. Naľakaní cestovateli chceli sa zmocniť ochranných člnkov a pásov. Lodní dôstojníci chceli s revolverom

poriadok urobiť. Vyhodenie kotla velikánsku puklinu zapríčinilo, následkom čeho loď s pripravenými ochrannými člnkami spolu sa zanořila. 38 cestovateľov, z ktorých 18 sa chytili strokotaných kusov lode rybári prístavu pri Vilagarcii zachránili. Mená zachránených cestovateľov ešte nevedia.

—
Upovedomenie. *Ľudová strana* v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednú pisárňu* otvorila, a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecenstvo sa vyzýva, aby túto *pisárňu* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novin, ktorí držia s Ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnú službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokolvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydlisko toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľokolvek a čokoľvek by niekto písal, *nikdy* nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

Na zaopatrenie si cirkevných náradí, kostolných zástav a praporov atď. odporúčame ústav **Jozefa Gavora** v Budapešti, Vacovská-ulica číslo 17.

DOPISY.

*Vysoko ctený pán Redaktor! **

Váš ctený časopis už od počiatku čítavam a vždy v ňom nachádzam niečo takého, čo mi srdce stíska. Zvláštne včul, keď tu i tam boly ablegátske voľby a riadne ste opísal, že také veci sa tam dialy, zvláštne, čo židi spáchali, jako včul najnovějšíe i v Detve, kde v kostole nábožných veriacich potupovali a opľuvali! Ja o tomto chcem písať a trochu lieku odporúčam i Detvanom, ale aj iným, ktorý my už zo skúsenosti známe.

U nás v obci Guár bývaly v predošlých rokoch dve židovské rodiny; jeden žid nemal detí, v mnohej úžere a klamstve sa zostárajúc, starý žid zomrel na konci roku 1893. Na rok 1894 ostala jedna židovská rodina s 11 deťmi. V roku 1894 tedy len jeden sklep bol v Guári. Ale jaknáhle jeden sklep ostal, žid hneď lepšie sa dal na úžeru, lebo ľud bol prinútený k nemu chodiť. Pritom mnoho si trúfal a bol grobián. Keď bolo viacej, čo kupovali, a z týchto jeden tabaku si chcejúc kúpiť, židovi riekol: dajte mi tabaku, aby som išiel ďalej, odpovedal: nech ťa parom vezme, idz do iného sklepu. Ľud sa dosť narozmýšľal, jako by sa ho mohli

* Tento článok zvláštne odporúčam ľudu, hlavne však vodcom ľudu. Krásne ukazuje spôsob, jako by bolo možno krátkou cestou celé židovstvo zahnať do Palestiny. Redak.

zbaví, nijako nevedeli nečo vynajst. Až konečne Boh poslal jedného človeka do našej obce, ktorý ku druhému remeselníkovi bol prišiel, a takto jeden druhého sa vypytyjúc, že čo je u nich za novina atd. tento dobrý človek povyprával, že u nich sa jedna spoločnosť tvorí, predávajú účastiny a sklep postaví, lebo že užeru ich žida už nevládu snášať ďalej. Onen sa ho pýta, ako je možno to utvoriť? Host odpovedal: účastiny vypúšťajú na predaj, ktoré ľud v obci po 4 zlatých kupuje, a každú štvrt roka po jednej účastine platí jeden zlatý. To oni platia asi za desať rokov, ako na valnom shromaždení uzavru. Čo sa peňazí takto nasbiera, za tie ponajprv sklep otvoria. Keď už ale do sklepu netreba viacej peňazí vynaložiť, vtedy vydajú na úroky zuboženému človekovi. A týmto židovská užera prestane.

Toto, pane, je tak veľmi dobre, odpovedal, guársky človek. Jestli možno, i my to oprobujeme.

Tento človek potom porozprával druhému, ktorému sa ľúbila celá táto záležitosť. O dva dni vedela už celá obec a všetci sa nadtým veľmi tešili. Ľud na to riekol, že len hore sa!

O tom sme tedy rozmýšľali, kde máme započiat? Mysleli sme, že s richtárom treba to dať započiat, lebo tento je hlavou obce. Naš dobrý richtár i povolal nás do hromady, odporúčal to spojenie sa, čo hromada s radostou prijala a hneď pomenovala štyroch ľudí, ktorí išli do Slivkoviec vyučiť sa tú vec. Ti vyslaní o chode celej tejto záležitosti za jeden deň čistý rozhľad si nadobudli a pridúc domov započali podpisy účastín. 152 účastiny podpísali. Na to sme držali tvorné valné shromaždenie 15-ho apríla 1894 vo sviatok ochrany sv. Jozefa, a sv. Jozefa sme si vyvolili za patrona. Účastinár dostáva 4% úrokov a platí je povinnen 5 rokov.

Na začiatku januára 1895 sme už postavili spolkový sklep, v ktorom sa môže všetko dostať, čeho je na dedine treba. Súceho katolíka sme dostali doňho, aby viedol sklep. Včul dedinský ľud tam chodí do spolkového sklepu, žid má ale ovesený nos, lebo sa musí pratať von z obce, jestli že len nechce robiť medzi hofiermi. Už sa aj chystá na konci roku od nás odísť, nech ho len Pán Boh sprovádza od nás čím skorej!

Včul už máme sklep dobre nastrojený, 182 účastiny máme. Na sklep už netreba všetky peniaze vynaložiť, tedy vydáme ich na úroky utisknutým ľuďom, aby nemuseli byť utisknutí na užeru nikoho.

Takéto spolčenie odporúčam aj tomu dobrému detvánskému ľudu, lebo je to ľahko utvoriť; neni v tom žiadnej ťažkosti.

Ale nie len tomu dobrému detvánskému ľudu, lež i ľudu po celej krajine to odporúčam. I naše súsedné obce sa už hýbu, ponevác vidia, jak spasitelné je toto utvorenie. My nemusíme urážať nášeho žida, i tak pôjde. Veď i z Detvy by veru odišli, keď by len nikto neišiel k nim do sklepu.

Včul ale preveleb. pánu redaktorovi sa odporúčajúc do vrúcnej modlitby, ostávam ruku božskávajúcim ich bojovníkom.

Dano v Guári 22-ho mája 1895.

Jozef Konečný.

roľník, a spolkový pokladník.

HOSPODÁRSTVO

Sviňský dúl.

Že sviňský dúl sa po krajine rozširuje, dokazujú tie zprávy, ktoré z rozličných okolí prichádzajú, jako oznamy ku vláde.

V Železnej stolici zvláštne silno zúri sviňský dúl. Po celej stolici, keď i nie všade, ale v körmendskom, sombathelskom a murasombatskom okrese chytľavý sviňský dúl porád zúri. Už viac než 600 kusov sviň sdochlo a každý znak na to ukazuje, že dúl sa ešte viac rozširuje nežli ho ubýva.

Minister orby poslal Dra Hugó Preisza do Veľkého—Váradu, aby v biharskej stolici prísne preskumal sviňský dúl, a potom ministerstvu oznámil. Dr. Preisz 12-ho junia započal prehliadať tie obce, kde sviňe podochly.

Spravy krajin: Bukovina, Karintia, Krajna, Sliezko, Tyrol a Voralberg, Morava a Hornorakúsko zakázaly dovoz sviň z Uhorska.

Simič srbský poslanec vo Viedni znovu vyzval viedeňského ministra zahraničia, aby to nariadenie uhorskej vlády sa zrušilo, ktorým dôvoz sviň zo Srbska zakázala, ponevác na srbských sviňách posávať žiadna nemoc sa neukazovala. Vyslanec spolu poprosil ministra zahraničia, aby vymôhol u uhorskej vlády, aby srbské svine už od týždňov v Kóbáni v zátvore sa nachádzajúce vyhlásila za čisté od dúlu, a čím skôr dovolila ich odvoz do cudzozemska. — Majitelia srbských sviň v Kóbáni uzavreli, že od uhorskej vlády vynáhradu škody budú požadovať.

Ohľadom na trh v Kóbáni vážny dohovor vydržovali dnes predpoludním v ministerstve orby — pod predsedníctvom štátneho tajomníka Edmunda Miklóša, na ktorom vzali účasť zastupitelia ministerstva kupectva a vnútorných záležitostí, hlavného mesta a sviňských kupcov v Kóbáni. Zovrubne pojednávali o tých nariadeniach, jaké sa majú porobiť stranivá sviňského tržiska v Kóbáni, že by toto tržisko svojej veľkej úlohe a včulajším požiadavkám v možno najkratšom čase môhol zodpovedať.

Rozmary a žárty.

Premeškal.

„Ty si dnes mrzutý! I prečo že to?“

„Ach, môj strýc mi prisľúbil, že mi všetky dlžoby poplatí!“

„A preto sa mrzíš?“

„Áno, že som ešte viacej dlžoby nenarobil!“

Úprimne.

Sudca: „Nuž rozprávajte že všetko, jako to vy robíte, keď nejakú kasu vylámete?“

Zlodej: „Ale prosím Vás, pán sudco, z rozprávania sa nič nenaučíte, lež raz by ste musel pri tom spoluúčinkovať.“

Veľmi živo.

„Ja vám len toľko hovorím, onehdy keď som cestoval, s jedným pánom som tak živo pretriasal túto otázku že jedon zo spolucestovateľov dostal od toho bolenie zubov.“

Zlostne.

Slečna A: „Včera som mala deň narodenia a môj ženich daroval mi jednu refázku z periel, na každý rok jednu perlu!“

Slečna B: „Oj či je utešená, tá sa vám musí trikrát okolo hrdla okrátiť!“

VYOBRAZENIE.

Tento týždeň je týždňom vzývania prevelebnej sviatosti oltárnej. Jeho obrád je jedným najvznešenejším z obrádov nášeho náboženstva, opravdu hodný na svrchovaného Pána, jako on to sam vyjavil akvinskému svätému Tomášovi, ktorý modlitby pofažné na ten sviatok složil, z čiastky z tých svojich spisov, stranivá ktorých u Orviet raz pod jedným križom bol tak šťastlivý očuť od Pána: „Tomášu, mňa hodne a dobre si písal o mne!“ Vznesený obrád Božieho Tela každý veriaci zná, tú prevelebnú sviatosť oltárňu, založenie ktorej náš dnešní obraz predstavuje a ktorá v ten deň s velebou sa okolo nosieva, s poklonou vtedy všetci ju sprovádzame a cez rok viac krať vziať ju k sebe sme šťastliví. Zdvojnásobne našu vrúcnosť naproti nej, posilníme našu lásku k nej, aby sme z jednej strany našim vzývaním zadostučinenie jej dali za tie nečíselné urážky, ktorými ju zpoŕňujúci sa vek obsypáva, z druhej strany učinme sa hodnými tej nesmiernej milosti, ktorú skrze ňu v svätom prijímaní nadobývame. Volajme čím viackrát, že na stotisíckrát a millionkrát buď požehnaná a zvelebená prevelebná sviatosť oltárňá

ODKAZY REDAKCIE.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Nussdorf. B. J. 2 zl. 85 kr. sme dostali, za ktoré ďakujeme, len i na ďalej usilovne naše noviny i druhým odporúčajte.

Veselie. Árvam. J. S. Trochu neskoro prišiel dopis, ale v budúcnom čísle Kreštana vezmeme ho do povahy.

Nyitra. Sz. K. Detto.

Szepeš-Ófalu. J. B. v poriadku je.

Pobedím. M. M. Nenapísal ste, pre koho máme poslať Kreštana, 2 zl. sme ale dostali; tedy prosíme o dôkladný nápis.

Stankovany. M. P. Žiadúce by bolo, keď ste nás vašimi prácami i častejšie pohľadal!

Ostrihom. L. O. Obdržali sme, a len i naďalej tak usilovno pokračujte!

Podviszoká. Vďačne tak urobíme.

Turdoššin. J. Z. Čítajte 24 číslo „Kreštana“ a najdete na vaše poznámky odpoveď; ináč ďakujeme za vašu dobrú vôľu, netreba hneď všetko na zlé vykladať.

Beszterce-Bánya. M. A. Pre mnohé práce, príde neskoršie rad na to.

Skalica. M. F. D. Netreba hneď sa pustiť do básnictva, naj-samprv ľahšie predmety treba opísať, a potom možno sa pomaly brat do ťažších ináč upozorňujeme vás na knižnú policu v Kreštanovi!

Kremnica. K. C. Každý, kto chce môže oznamovať sa v Kreštanovi; redakcia ale neberie zodpovednosť za pravdivosť oznamu; tak je to obyčaj pri všetkých časopisoch

Mezőhegyes. Dopisy bez podpisu neberieme do povahy; predsa toľko vám odkazujeme, že chvala Bohu, sme ešte neni medzi divokmi; komu sa krivda deje, ten sa má obrátiť k tamejšej, patričnej vrchnosti, a silno ufame, že mu odpomôženo bude, bez toho, že by musel také veci v novinách pretriasať.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovánie a i útraty, i ž nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý počtový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osôh, že pošťari väčší pozor dávajú na novinky a neozhľadujú ich tak ľahkomyselne.

Knižná policu.

Kaľoliekému ľudu odporúčame nasledovné knihy:

Kto sa chce poriadne naučiť po slovensky *písať* a vôbec reč svoju materinskú tak znať, jako sa svedčí, tomu odporúčame nasledovné diela:

1) Slovenský Pravopis od Dra. S. Czambela v Budapešti. Isabella ulica číslo 68.

2) Josef Victorins Slovakische Gramatik po nemecky. V Budapešti u Vilema Lauffer Ujvilág ulica.

3) U toho istého vydavateľa: Slovenská Mluvnica od Mráza, čisto slovenský.

Bez známosti mluvnice neni možno dobre písať!

„Dom Svätý“ čili „Život Tobiášov.“ Domom krešťanským k nasledovaniu predstavil Karol Latasse biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard Oswald správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: **Ružencová knižočka. Albána Stolcza myšlienky o žoltári.** Cena jedného výtisku 15 kr.

„**Kráľovná Sv. Ruženca.**“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Pod menom: „**Ježiš**“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan *Janovčík* farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

„**Blahoslavený**“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostániu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.45—7.85 zl. Raž 6.20—6.25 zl. Jačmeň: na krm 6.50—6.80 zl. do pálenic 6.90—7.00 zl. na vát u 8.10—8.15 Oves: 6.70—6.90. Kukurica: 6.80—6.90. Proso: 7.00—7.10. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.
2. Olejové zrná. Lanové semeno: 11.50—12.50. Koprné semeno: 12.50—12.75.
3. Strova: Veľká biela fizufa 9.00—12.40; tmavá 6.80—7.00 okruhlá: 9.00—9.50., drobná 11.10— tarkavá 5.90—6.00. Šošovica 9—21. Hrach 9.00—12.50. Čistá 15.00—. 17— zl.
4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 3.00—3.10. Cibuľa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.
5. Potrava: Seno. Lúne seno. 3.20—3.80. Lesné a horné seno 4.00—4.70. Slama. Na postielanie: 1.10—1.30. Žup 1.40—1.60.
6. Siatie: Červená ďatľina 66—70. Lucerna 48—52 zl. Jarní ladník 8—9 zl.
7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 546 hospodárskych volov; 205 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 360—400 zl. Dojné kravy: za jeden kis 58—145 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 152 kusov oviec. Ceny: 14—18 zl. za páru, a 20—24 kr. za živý kôz. Sviný trh: za kilogram 42—43. V salašoch 18.068 kusov bolo umiestnená.
8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 47—50. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 42.50—43., udená 43—50 zl.

Zodpovedný redaktor: **Gerhard Németh.**

OZNAMY PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE
OZNAMOVÁCA PISÁREŇ VILÉMA FRIE-
DENSTEINA (BUDAPEŠŤ, BÁLVÁNY-U.
ČÍS. 2.) PRIJÍMA.

Prv

nežli by ste si tkaninu na jarné a letné šaty zaopatril, pýtajte vzorkovú sbierku hojne vyberaných a najnovjších látok zo skladu

MORICA SCHWARCA

na jemné vlnové tovary Zwittau 4. (Brno.)

I tú najmenšiu maličkosť pošlem. Nezodpovedavý tovar naspák vezmem.

Vzorky bez poplatku.

Krásnu knihu na vzorky pánom krajčiom, keď pošlú 50 kr., čo pri prvom odobere sa môže zarátať.

TLAČIAREŇ

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, I. OKRES, DÖBRENTÉY-U. Č. 18.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Znalec v prietrhových uväzkach.

J. Keletihó cis. kr. rakúsko-uhorska a belgicko kr. výhodná prietrhová uväzka od tých najhýrečnejších lekárskech auktorit je za najlepšiu uznaná, nešmika sa, nečiní neprijemný nátlak a mimoriadne je cieľu prireraná.

Novota!!

Keletihó prietrhová uväzka z gummi, výhodou zaopatrená 1894. v mesiaci marci. Vyznačená v Brüsseli 1893. zlatou medáliou a skvostnou listinou. Pelotty úplne môžu sa až na prietrh položiť, s ochrankou z jeleňovej kože a s poisťovacími pásmom.

Ceny: na jeden bok 6 zl., na dva boky 12 zl.

Suspensorium, bruchová uväzka (elastična) krčová pančocha z gummi, brucho-podväzujúca, rovnodržiacia ústrojná šnúrovačka, umelecké nohy a ruky.

J. KELETI,

lekársko-hojičský mechaniker a fabrikant cis. a kráľovských uhors. výhodných prietrhových uväzek.

V Budapešti, IV., Korónaherceg-ulica číslo 17.
(v dome Servitov.)

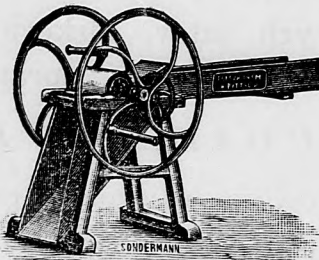
12—20

Obrázkový cenník zdarma a bez poplatku.

Cteným pp. hospodárom odporúčam nasledujúce

HOSPODÁRSKE STROJE.

Amerikánske bubnové sečkovice:

<p>s jedným pohonným kolom
a troma nožmi
č. II. zl. 27.— III. zl. 30.—
s jedným pohonným kolom
a štyrma nožmi
č. III. zl. 31.50. IV. zl. 40.—</p> | | <p>s dvoma pohonnými kolami
a troma nožmi
č. II. zl. 31.— č. III. zl. 35.—
s dvoma pohonnými kolami
a štyrma nožmi č. III. zl. 36.50.
IV. zl. 48.— VRV zl. 56.—</p> |
|---|--|---|

Ručné mláčačky najúplnejšieho zostavenia s pohonným kolom a ochrannou pokrievkou na ozubené kolá — — — — — zl. 89.—

Žentúre, väčšie mláčačky a rozličné mlatiace garnitúry dľa môjho cenníku.

Rajtáre (Vejačky) novos zdokonalené s prístrojom na regulovanie vetra miešákom na plevy a s 12 riečicami — — — — BR III. zl. 60.— BR IV. zl. 68.—

Triery rozličnej veľkosti na čistenia a vylučovania rozličného obyľia dľa zvlášneho cenníka.

Rozsevačky tak zvané „Tatra“ upotrebujú sa s veľkým prospechom jak na rovine tak i vo vrškovatých krajoch 11 radová zl. 200.— 13 rad. zl. 220.— 15 rad. zl. 245.—

Šrotovníky na šrotovanie jačmena, kukurice a p. č. II. zl. 35.— č. III. zl. 50.—
Šrotovníky ku pohybu pomocou žentúra — — — — č. IV. zl. 90.—

Struhadlá na burginu a zemiaky č. I. zl. 15.— č. II. zl. 24.— č. III. zl. 20.— č. IV. zl. 30.—

Stroj na rezania kapusty — — — — — zl. 24.—

Stroj na vymrvanie (moržovanie) kukurice — — — — — zl. 26.—

Pluh tak zvaný „Uhorský“ s kolieskami a rezervným rylom — — — — zl. 28.—

Ostatnie druhy pluhov dľa môjho cenníka.

Železné trojdielové brány — — — — — zl. 26.—

Amerikánske hrable „Triumpf“ s 28 ocelovými zubami — — — — zl. 96.—

Stroj na lámánie stromovej kôry pre garbiarov a drevokupcov zl. 130.— a zl. 160.—

Mačkadlá na sklad a borievky — — — — — zl. 170.— a zl. 180.—

Mlinky na syr — — — — — zl. 75.— a zl. 95.—

Železný amerikánsky mangel na prádlo — — — — — zl. 50.—

Okružné píly (cirkuláre) — — — — — zl. 75.— a zl. 90.—

Decimálne váhy	na klgr. 25	50	100	150	200	300	500	750	1000
	cena zl. 10.—	13.—	15.50	18.—	22.50	24.50	33.—	42.—	58.—

Obrazkové cenníky v troch rečiach zašlem na žiadosť franko.

— Ceny rozumejú sa v mojej dielni vo VEL'KEJ-BYTČI —

MICHAL TRESKOŇ

9-10

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje

VEL'KÁ-BYTČA. (NAGY-BITTSE, TRENCSÉN MEGYE.)

RÉTAY A BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkevných náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, a svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokoľvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny príhodne vzory.

12—13

Veľbným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hreď sa môžu poslať: *Testimonium Confirmationis* 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianských spolkov a knížečky splácováče.

Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakéhoľvek narídenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme veľbných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby taktu podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.